

מהרש"א

ודו"ק: עובד כוכבים ששבת חייב מיתה כו'. יש לעיין בזה מה טעם ענין זה דוקא באלו ה' מ' דדבר שחננו חייבין לעשות שהוא אצל העובד כוכבים היפך זה לחייב מיתה בעשייתו והנראה שהכוונה בזה שהמורה נקראת ארוסה לפי שרוב ההמון אין עוסקין בה והוא המורה לגביה כארוסה צבית אציה שהניחה להיות מורה ה' אצל העוסק בה ודאי דה"ל נשואה ונקראת תורתו כמו שכתוב בפרק קמא דמסכת ע"ז טז והוא שאמרו בפסחים יז כל העוסק בתורה לפני עם הארץ כאלו בעל ארוסתו לפניו שנאמר וזה לנו מורשה וגו' מאורסה לכל קהלות יעקב מצוה לפי שם הארץ אינו עוסק בה והוא ליה ארוסתו וכן מזה שבת נקראת בהרבה מקומות כלה כמ"ש צואי כלה צואי כלה דכארוסה ודאי דלא הוא דכל ישראל קצלו עליהם שמירת שבת וכנשואה נמי לא הוא לפי שאין שומרים אותה כראוי כמ"ש פרק כל כתבי יח אלתלם שמרו ישראל צ' שבתות כו' ומשום הכי הוא שבת לגביהו ככלה שנכנסה לחופה ולא נבעלה ולזה כיון שהעובד כוכבים שאר עריות ובעולות בעל יש להן חוץ מארוסה וכלה שנכנסה לחופה דאין להן כדאמר' לעיל משום הכי הוא ליה עסיקת המורה לגביהו כאלו בעל ארוסת ישראל ואם הוא שומר שבת ה"ל כאלו צא על כלת ישראל שנכנסה לחופה ולא נבעלה ואמרין לעיל דנידון דדימי ישראל ועל כונה זו אמרו בש"ר פ' בשלח יט מהו נתן לכם ולא לעובדי כוכבים מכאן אמרו אם יצאו בני נח לשמור שבת לא דיין שאין מקבלין שכר אלא שחייבין מיתה שנאמר ויום ולילה לא יצאתו ואזהרתן זו היא מיתתן וכה"א ציי וצין בני ישראל וגו' משל למלך יושב ומטרונא יושבת כנגדו העובר ציניהם חייב מיתה ע"כ ודע שהרמב"ם צהלכות מלכים כן כתב ה' דקאמר הכל דחייב מיתה

בני יששכר מאמרי השבתות א'

(יב) שבת, הו"א הנשמ"ה א"ל החומר"ר נשמה אל הגוף, (עיין באור החיים בפסוק בגימ' שב"ת ט"ז). הנה אמרו רז"ל ויכולו השמים"י, וזהו שאמרו רז"ל באת גוי ששבת חייב מיתה [סנהדרין נח], נראה לי לפרש הטעם בזה, דהנה כל ימי השבוע בהעריך אותם עם יום השבת המה חומר וצורה, ימי החול המה חומר, ושבת קודש היא הצורה, וזהו שאמרו רז"ל בפסוק ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו וכו' [בראשית ב], ביום הששי מיבעיא ליה, ודרשו בו [ב"ר פ"י ט'] מה היה העולם חסר מנוחה, באת שבת באת מנוחה, ומהראוי להתבונן בדבריהם הלא מנוחה הוא העדר המלאכה ואין יתואר לומר עליו מלאכה, וא"כ אכתי הקושיא במקומה עומדת ביום הששי מיבעיא ליה, אבל מובן הדבר על פי הנ"ל והוא מבואר בדברי קדמונינו הקדושים הלא בספרתם, כשברא הקב"ה את עולמו בששת ימים היה הכל כחומר בלא צורה, וברא אחר כך את יום השבת קודש הוא צורה (היינו הנשמה) אל החומר וקבלו כל הנבראים צורה והוא כמו

ובן הוא באיכות מבחר בריאת הנפש בזה העולם הוא המין האנושי, הנה כל האומות הם החומר (כמד"א שבו לכם פה עם החומר, עם הדומה לחומר [יבמות סב.]) וישראל עם קרובו הם הצורה, ועל כן תמצא שנתהווה אומה ישראלית אחר כל האומות, כמשפט הצורה הבאה אחר החומר"י, והנה נתן השי"ת את השבת שהוא צורת הזמן לישראל עם קרובו שהם צורת הנפש, משא"כ לאומות שהם החומר אין להם שייכות לצורה,

רבי צדוקה הכהן

קדושת שבת מאמר ג'

ומכל מקום גם אחר שחטא זכה לשוב ביום השבת מחטאו (ב"ר כב יג) ולטעום בו קצת מעין עולם הבא. וזהו מצד שורש ישראל הגנוז בו, שהקדוש ברוך הוא לבן של ישראל כמו שאמרו ז"ל (שהש"ר ה ב) על פסוק צור לבבי וחלקי אלקים לעולם (תהלים עג כו). ועל ידי זה היה יכול להרגיש בלבו קדושת ה' יתברך דקביעא וקיימא ביום השבת שאין לו שייכות אלא לישראל כמו שנאמר (שמות לא טז-יז) ברית עולם, ביני וביני בני ישראל וגו', ונאמר (שם יג) אות היא ביני וביניכם לדעת כי אני ה' מקדשכם. כי כל הקדושה שה' יתברך מכניס בקרב הלבבות דבני ישראל היא על ידי קדושת יום השבת שאמרו ז"ל (ב"ר יא ח) דאמר ליה הקדוש ברוך הוא לשבת, כנסת ישראל יהיה בן זוגך (ואף שאמר לשון בן, בכל מקום כנסת ישראל נוקבא').

ונראה דהיינו שהוא ישיע קדושתו בהם ולא עשה כן לכל גוי, דעכו"ם ששבת חייב"י. ונח הוזהר על זה דיום ולילה לא ישבותו (בראשית ט א). כי מי מכניס כסותו בין לביא ולביאה כשנזקקים זה לזה כמו שאמרו ז"ל. ונח

והנה כמו החומר ברצותו לקרב את עצמו למקום מובדל ממנו מתבטל, דהיינו כמו האדם בעולם הזה בהגיע זמן הילוכו לעולם הרוחני מובדל, הנה יכולה אצלו מיתה כי הגוף חומריי אינו יכול לעלות למקום רוחני, כמו כן האומות חומריים כולם ברצותם לשבות יגיע עדיהם המיתה והביטול, ושומר עיקרי הענינים הללו כי הם עיקרים גדולים עדות לישראל אשר הם צורת העולם כולו, והפליגו חז"ל עוד לומר דגוי ששבת חייב מיתה אפילו בשבתו בשני בשבת [סנהדרין נח:], דכיון שהם חומריים והמנוחה הוא מצד הצורה, הנה החומר ברצותו להגיע למעלת הצורה שהוא מנוחה יחייב לו הביטול.